Kurt, M. (2021). Fransızcadan Türkçeye geçen kimya terimlerinin çeviribilim ve sözcükbilim açısından sözlüksel sorunlarının incelenmesi ve çözüm önerileri. *International Journal of Language Academy*, 9 (1), 175-197.

Article History:

Received

07/01/2021

Accepted

30/01/2021

Available online

20/03/2021

Volume 9/1 March 2021

p. 175/197

**FRANSIZCADAN TÜRKÇEYE GEÇEN KİMYA
TERİMLERİNİN ÇEVİRİBİLİM VE SÖZCÜKBİLİM
AÇISINDAN SÖZLÜKSEL SORUNLARININ
İNCELENMESİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

**Research on the Lexical Problems and Proposed Solutions of
the Chemical Terms Derived From French in Terms of
Translation**

Mehmet KURT¹

Öz

2007 ve 2009 yıllarında Türk Dil Kurumu tarafından basılmış iki ayrı terimler sözlüğündeki kimya terimlerinin bir sözlükte özgün adla yazıldıkları, diğer bir sözlükte ise aynı terimlerin öz Türkçe adlandırılmalarından kaynaklı, farklılıklar olduğu gözlenmiştir. Bu çalışmada, ilk tanı söz konusu çalışmalarda terim adlandırmasında birliğin olmadığıdır. Bu durumun çeviri metin, terim ve çevirmen açısından geri dönülmez hatalara sebep olacağı açıktır. Çalışmada, aynı alandaki bilim insanlarının aynı terimi farklı şekillerde kullandıklarında oluşacak karmaşanın boyutuna değinilmiştir. Toplum açısından düşünüldüğünde ise, aynı karışıklığın olacağı, insanlar arasında aynı kavramın farklı adlandırmalarla ifade edileceği, anlaşma olasılığının ortadan kalkacağı vurgulanmıştır. Türk Dil Kurumu tarafından sözlüklerin basılması faydalı olmakla birlikte; sözlüklerin basımı sırasında üniversitelerin ilgili bölümlerindeki öğretim üyeleri ve çeviri derneklerinin de işin içine katılması gerektiği öngörülmektedir. Bu çalışmada, elde bulunan Türk Dil Kurumunun iki yıl arayla (2007-2009 yıllarında) basmış olduğu iki ayrı eserde kimya terimlerinin

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, mkurt27@yahoo.com, <https://orcid.org/0000-0001-7786-0429>

adlandırılmaları arasında fark olduğu saptanmıştır. Her iki esere ait hazırlanmış olduğumuz asılları Fransızca olan ortak 56 kimya terimi listesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesinden 33 ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesinden 17 kimya bölümü öğrencisine anket yapılarak sorulmuştur. Alanla ilgili toplam 50 öğrencinin en çok öz Türkçe adlandırmaları mı yoksa özgün adlandırmaları mı kullandıkları, kavram kargaşasının öğrenciler üzerindeki etkisi ve sonuçları incelenmiştir. Ortaya çıkması olası ve geri dönüşü zor sorunlara neden olacak durumlar incelenmiştir. Zira çevirmenin bir hatası tüm ülke insanına mal olmaktadır. Bu nedenle Türk Dil Kurumu dilde birliğin önemini her alanda tekrar etmeli ve terim birliği sağlamalıdır. Böylelikle hem toplum kavramları daha iyi anlayacak, hem çevirmenlerin ortak bir tercüme dili olacaktır. Elde edilen sonuçlara göre konunun önemine vurgu yapılarak çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler: çeviri sorunu, öz Türkçe, kimya terimleri, terim sorunu, terim standardizasyonu.

Abstract

The present study focuses on two different dictionaries of chemical terms published by the Turkish Language Society in 2007 and 2009 and deals with why original chemical terms were used in one of these dictionaries while pure Turkish equivalents were used in the other. The first finding suggests a non-standardized fashion in the use of chemical terms. It is quite likely that this may lead to several problems in terms of translation and translators and result in irrevocable mistakes in the long run. The present study also emphasizes that people in Turkish society will tend to use different terms for the same concept, which will inevitably cause a communicative problem. In this respect, it is suggested that the standardization of chemical terms should be achieved by Turkish Language Society and the academic community, including university lecturers and other bodies such as translators associations. The present study found significant differences between chemical terms in two different dictionaries published by the Turkish Language Society in 2007 and 2009. A total of 50 students studying at the department of chemistry at Kahramanmaraş Sütçü İmam University and Hatay Mustafa Kemal University were asked to participate in a survey consisting of 56 different chemical terms derived from French in both dictionaries. The students were asked to state whether they used original or pure Turkish chemical terms in their studies. The researcher also evaluated the non-standardization of chemical terms as a translator and shed light on various situations, leading to irreparable mistakes resulting from such differences. A standardized scientific terminology will also help translators. The present study finally offers solutions to the existing problems in terms of non-standardized chemical terms.

Keywords: translator, translation problems, pure Turkish, scientific term problems, term standardization.

1-GİRİŞ

Türklerin bilim alanında çalışmalar yapması çok eskilere dayanmaktadır. Ancak bilim yapmanın ilk şartlarından biri dildir. Dil, her millet için, insanlığın bütün güç ve kabiliyetlerini, kültürel birikimini geçmişten geleceğe taşımasına yarayan canlı bir araçtır. Dil, günün gelişen şartlarına göre durmaksızın yeni sözcükler, terimler, yeni kavramlar üretir ve bunları başka insan topluluklarıyla paylaşır. Türkçe, dünyanın en eski, köklü, en zengin ve en kalabalık insan topluluğu tarafından kullanılan beşinci dil olma özelliğine sahiptir. Yenilikleri alan toplumlar, bu kavramlara kendi olanakları ölçüsünde karşılık arar ve bulamayınca da sözcüğün özgün halini kullanırlar. Sözcükleri alırken, bu sözcükleri kendi dilinin mantık ve ses yapısına uydurarak ve toplum tercihini de göz önünde bulundurarak yerleştirmeye çalışırlar. Dolayısıyla dili, o dili konuşan ulusun aydınları, bilim insanları, şairleri, yazarları dili geliştirir, güzelleştirir ve kalıcılığını sağlarlar. İlk zamanlarda bilim dili olarak Arapça ve edebiyat dili olarak ise Farsçadan çok faydalandığı bilinen bir gerçektir. Bu iki alanda Tanzimat'a kadar Türkçeye pek çok tercüme eser kazandırılmış ve bu yolla bir terimce oluşmuştur.

Gelişmek ve ülke ihtiyaçlarına çözüm bulmak için ülkeler arası ilişkilere ihtiyaç vardır. İnsanoğlu, gelişmek için ülkesinde olmayan teknolojilere karşı her zaman bir ilgi duymuştur. Böylece daha ileri olan ülkeleri örnek alma gereksinimi duyulur. Bu durum her toplumda görülen bir olgudur. Türklerin Arapçayı bilim dili olarak kabul etmesinde, ortak dinin dışında, Arapçaya çevrilen Latince eserlerin büyük etkisi vardır. Türkiye ve dolayısıyla Türkçe bu süreci çok uzun süre yaşamıştır. Arapça ve Farsça terimlerin yanında Türkçenin Batı dilleriyle ilk ve etkili ilişkisi Fransızca ile olmuştur. Dil açısından, Batı kaynaklı sözcüklerin Türkçedeki kullanılışında, Fransızca sesletiminin Türkçenin sesletimiyle bağdaşması, dolayısıyla konuşmaya getireceği kolaylık nedeniyle, on altıncı yüzyıldan itibaren Fransızlarla kadim ve yoğun bir ilişki kurulmuştur. Bu ilişkiler, on sekizinci yüzyıldan itibaren Osmanlı Devletinde etkilerini göstermeye başlamış, Batı hayranlığı ve yabancılaşmayı geliştirmiş ve dilin yanında ekonomik, askeri, sanatsal v.s alanda da etkili olmuştur. Diğer Avrupa ülkelerinin de bilim sanayi ve askeri alanlarda hızla ilerlemesiyle birlikte İngiltere, Avusturya ve Rusya gibi ülkelere de aynı amaçla ilgi artarak çoğalmış ve dolayısıyla bilgi alışverişi sonucunda sözcük, terim alışverişi giderek artmıştır. Savaşlarla boğuşan Osmanlı toplumu, Batı'dan alınan terimleri doğrudan Türkçeye aktarmıştır. Sözcük dağarcığımız, yabancı terimlerin sözlüklerimize girmesiyle, özünden uzaklaşarak yabancı sözcüklerle birlikte karışık bir dil sözlüğüne dönüşmüştür. Başka bir deyişle, Türkçe sözlük sadeliğinden, saflığından uzaklaşmaya ve dolayısıyla kirlenmeye başlamıştır. Dilini koruyamayan toplumlar kültürlerini de kaybetmeye mahkûmdurlar ve sonunda varlıkları da kaybolacaktır zira dil toplumun belleğidir.

“L'enrichissement d'un vocabulaire est toujours le signe de découvertes croisées, d'une reconnaissance de l'existence de l'autre. Et les milliers de mots français qui ont enrichi le lexique turc contemporain”² (Bertrand, 2013, s. 313).

Türk toplumunun Batılılaşma doğrultusunda kat ettiği yolda, Fransa etkisiyle sosyal ve kültürel alanda meydana gelen değişikliklerde elbette *Tercüme Odası'nın* çok büyük katkıları olmuştur. Batılılaşmanın etkisiyle Türkçemize binlerce sözcük girmiştir. Burada Fransızcadan Türkçeye yapılan yazınsal eserlerin tercümeleriyle ve bu tercümeler içinde geçen Fransızca sözcüklerin çokluğuyla bu etki tavan yapmıştır. Artık Fransızca sözcük kullanmak Osmanlıcanın aksine moda olmuş ve bilgelğin, dildeki zarafetin, günlük yaşam tarzının, çağdaşlığın bir göstergesi haline gelmiştir.

Bu dönemde, Türk edebiyatına yeni giren roman ve hikâye türlerinde, halkın dışında, yazarlar tarafından da o kadar Fransızca sözcük kullanılmıştır ki, Batı Edebiyatı denildiğinde Fransız Edebiyatı anlaşılmıştır. Öyle ki 1885 yılında Şemseddin Sami Bey'in yazdığı “Kamus-u Fransevi” sözlüğünde 165 Fransızca sözcük, 1896 yılında Mehmet Salahi'nin yayınladığı “Kamus-u Osmani”de 269 Fransızca sözcük, 1928'de yayınlanan “İmlâ lügati” adlı eserde 1412 Fransızca sözcük ve Haydar Tolun'un sözlüğünde ise toplam 1928 Fransızca sözcük tespit edilmiştir. 1941 yılında Haydar Tuncer tarafından yayınlanan “*Yabancı kelimeler*” sözlüğünde 2411 Fransızca sözcük ve Türk Dil Kurumu'nun 1955 yılında hazırlamış olduğu sözlükte ise 2482 Fransızca sözcük bulunmuştur. Çünkü bu dönemde Fransızca konuşmak bile ayrıcalık sayılmıştır. Yukarıda belirtilen sözcük sayısından da anlaşılacağı gibi Fransızca sözcük ve terim

² Sözcük dağarcığının zenginleşmesi (genişlemesi) daima keşiflerin çakışması, bir diğerinin varlığından haberdar olma işaretidir. Ve çağdaş Türk sözcük dağarcığını zenginleştiren binlerce Fransızca sözcük vardır.

sayısı hep artarak devam etmiştir. Ancak, başta Fransa'dan ithal ettiğimiz sözcük ya da terimlerin karşılığında, bu arada Fransızlar da Türkçeden sözcük almıştır:

"A partir du XVI. e siècle, c'est plutôt un vocabulaire issu du monde turc qui commence à enrichir la langue française en raison des relations qui s'établirent entre le royaume de France et l'Empire ottoman. Ces liens furent tout d'abord d'ordre militaire"³ (Bertrand, 2013, s. 313).

Dr.Ufuk Semercioğlu'nun hazırlamış olduğu "Les Mots Turcs Dans Le Vocabulaire Français"⁴ başlıklı doktora tezinde, sadece 61 Türkçe sözcük vardır. Bu sözcükler, genel olarak Türk kültüründe bulunan camii (djami), müezzin (muézzine), divan (divan), derviche (derviş), yaourt (yoğurt), aga (ağa), babouche (pabuç), bairam (bayram), pacha (paşa), Khan (Kaan), cafetan (kaftan), café (kahve), sérail (saray), bey, caviar (haviyar), visir (vezir), caique (kayık), kilim, chawarma (kavurma), döner kebab, baklava vb. ekin sel sözcükleridir. Köken olarak Arapça veya Farsça olsalar da Fransızcaya Türkçeden geçmişlerdir. Dilbilimci Georges Bertrand'ın da doğruladığı gibi; "De "sofa" à "kefta", de nombreux mots, issus ou passants par le monde turc, sont entrés dans la langue française. Petite histoire des emprunts lexicaux au carrefour des imaginaires en provenance de l'Orient."⁵ (Bertrand, 2013, s. 313)

Türkçe, ilişki içinde olduğu dillerden sözcük ve terimleri, kendi ses yapısına uygunluğu oranında ya aynen ya da daha çok sesletimsel yapısına uygun bir biçime sokarak almıştır: manteau'ya *manto*, trottoir-trotuvar yerine *tretuvar*, résidence-rezidans gibi bazıları olduğu gibi alınmış, bazıları ise tek sözcüğe indirgenerek alınmıştır: chemin de fer-şömen dö fer yerine *şimendifer*, robe de chambre-rob dö şambr yerine *rob dö şambur*, porte-manteaux-*portmanto*, porte feuille-portö föy yerine *portföy* gibi. Uzun yıllardan beri sürdürdüğümüz ve 2018 yılında sonlandırılan basılmamış "Fransızcadan Türkçeye geçen sözcük ve terimler" adlı çalışmamızda, sözcük ve terimlerin tarihsel serüvenine girmeden, Türkçe sesletimle yazılmış ve Türkçe sözlüklerde Fransızca olarak bulunan ve birçok bilimsel alanı kapsayan 22800 sayısını aşan Fransızca sözcük ve terim saptanmıştır.

Bugün Batılı ülkeler arasında, özellikle Fransızlardan birçok alanda en çok sözcük ve terim aldığımız açıkça görülmektedir. Bunun nedenine bakıldığında her iki dilin sesletimsel özelliklerinin birbirine çok yakın olduğu görülmüştür. Dilin bu ortak özelliği, Fransızca sözcüklerin diğer bazı Avrupa dillerinden daha fazla girmesini sağlayan temel nedenlerden biridir. Ekonomi ile ilgili terimler başta olmak üzere sosyal, kültürel, siyasal, edebiyat ve sanat, dilbilgisel alanlarda alınan sözcük ve özellikle terimlerle gelişmeler sağlanmış ve sözcük dağarcığımız böylece tamamlanmaya çalışılmıştır. Ancak Osmanlıdan bu yana Türkiye'de üretilen sözlüklerde, sözcükler genel olarak üç şekilde karşımıza çıkmaktadır: 1- Osmanlıca, 2-Yabancı sözcükler: Arapça-Farsça ya da Batı'dan, özellikle de Fransızcadan alınan sözcük ve terimler 3-Türkçe kök ve eklerden oluşturulan öz Türkçe sözcük ve terimlerdir. Dilimizde kargaşaya yol açan nokta ise, insanların anlamalarını ve çevirmenlerin işini zorlaştıran bu üç grup sözcük ve terimlerin bir arada kullanılışıdır.

³ 16.yy.'dan itibaren Osmanlı İmparatorluğuyla Fransa Krallığı arasında oluşan ilişkilerden dolayı daha çok Türk dünyasından gelen ve Fransız dilini zenginleştirmeye başlayan bir sözcük dağarcığıdır. Bu ilişkiler önce askeri ilişkilerdi"

⁴ Fransız sözcük dağarcığında Türkçe sözcükler.

⁵ Sofa'dan Kefta (Köfte) ya kadar), Türkçe veya Türk dünyasından geçen birçok sözcük Fransız diline girmiştir.Doğu'dan gelen düşüncelerin kavşağında küçük bir sözcük alma hikayesidir.

Bu farklılıkların eğitimde kavram kargaşasına sebebiyet verdiği tespit edilmiştir. Bu çeşitlilik terim birliğinin gerçekleşmemesine neden olmaktadır. Terim birliğinin bulunmaması, en başta milli eğitimimizin zarar görmesine neden olmaktadır. Terim birliğini oluşturulması Türk Dil Kurumu, Üniversiteler, Milli Eğitim Bakanlığı ve çeviri derneklerinin ortak çalışmalar yürütmesine bağlıdır. *"Bu sürecin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için yapılan çevirilerin doğruluğu ve özellikle de terim birliği büyük önem arz etmektedir."* (Sığircı,2017,1670). Çevirmenler, bu üç farklılık karşısında bocalamaya başlamakta ve gerek sözcük, gerekse terim seçiminde anlamı bulmak için doğru sözcük ya da terimi bulmak, yanlışlık yapmamak adına farklı sözlükler kullanmak zorunda kaldıklarından, boşuna zaman kaybı yaşamaktadırlar. Oysa ki yazılı çeviride olsun, özellikle de anında (simültane) çeviride olsun zaman çok önemlidir. Çeviri anında, çevirmenler zamanla yarışmak zorundadırlar. Öyle ki, konferans çevirilerinde bir çevirmen ancak yarım saat görev yapabildiğinden çift çevirmen görev yapmak durumundadır. Bu kadar zor bir durumda bir de kelime veya terim seçimine girmek ve saniyelerce boşluk bırakmak çeviride çok olumsuz karşılanmaktadır.

Yukarıda belirtilen gerekçeler göz önüne alınarak, kavram kargaşası veya başka bir deyişle terim birliği oluşturulamamasının sebeplerini araştırmak amacıyla, ortak kuralların ne olabileceği konusunda farklı düşünce insanların görüşleri ışığında çözüm önerileri bulunmalıdır. Kavram kargaşası eğitimde ve *"çevirilerde çeşitli düzeylerde anlam sorunlarına ve hatalara yol açabilir, kimi zaman düzeltilmesi olanaksız yanlışlar oluşabilir."* (Sığircı,2017,1669). Bu yüzden Türk Dil Kurumu bünyesinde, Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerden ilgili öğretim üyelerinin katılımıyla Avrupa Birliği'nde bulunan Euratom, Avrupa Parlamentosu Terimce Eşgüdüm Birimi (Terminology Coordination Unit of the European Parliament) gibi bir terimce birimi kurularak, terimlerin öncelikle Türkçe birliğinin oluşturulması gerektiği önerilmektedir.

Geçmişte Terim Çalışmaları:

Türklerin bilim ve sanat alanındaki yeri, günümüzde gelişmiş ve ileri teknolojiye sahip birçok ülkenin geçmişinden daha eskiye dayanır. Her millette olduğu gibi, Türklerin de, çevrelerinde bulunan kültürlerden etkilenmiş olması muhakkaktır. Bu yüzden özellikle edebiyatta Arap ve Fars kültürünün etkileri ortadadır. Bunlara örnek olarak başta Mevlana'nın, Kanuni'nin eserlerinin Farsça olmasını gösterebiliriz.

Tanzimat döneminde siyasi, kültürel, sosyal, hukuk, edebiyat, mali, askeri, eğitim ve sanayileşme alanlarında büyük gelişmeler meydana gelmiştir. Bu dönemde batıya yönelmelerden dolayı, Arapça ve Farsça sözcüklerin yerini daha çok batı kökenli ve özellikle de sesletimi kendi dilimize daha yakın olan Fransızca sözcükler dilimize girmeye başlamıştır. Bu çalışmada da belirtildiği gibi, dilimize giren ve kullanılan yabancı sözcük ve terimlerden Fransızca sözcük ve terim sayısının (Kurt, 1996) 22800'ü geçtiği ve her geçen günde artarak devam ettiği görülmüştür. Bu sayı, dilimizde bulunan Fransızca sözcük ve terimlerle birlikte ne kadar yüksek sayıda olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Bu sayı ilk kez burada açıklanmaktadır. Her alandan Batı kökenli sözcükler dilimize girmiş ancak hepsine Türkçe karşılık verilememiştir. Bu yüzden de Türkçemiz Batılı sözcük ve terimlerin istilasına uğramıştır. Ömer Asım Aksoy, batıdan Türkçeye girmiş olan sözcük türlerini *"Gelişen ve özleşen dilimiz"* adlı eserinde şöyle sıralamıştır: *"1-Basın dilinde, 2-Spor dilinde, 3-Moda dilinde, 4-Bilim ve sanat dilinde, 5-Teknik alanda, 6-Resmi dilde"* (Aksoy,1975,69-74) olmak üzere 6 kategoriye ayırmıştır.

1.1.- Cumhuriyet Dönemi Sözcük ve Terim Çalışmaları:

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde, terimlere Türkçe karşılık bulma düşüncesi biraz daha ön plana çıkmıştır. Dilimiz Arapça ve Farsça sözcüklerden arındırılmaya başlanmışsa da yeni ve hızlı giren batı kaynaklı terimlere yeterince Türkçe karşılık bulunamadığından, terim türetme çalışmaları çok ağır ilerlemiş ve tam bir başarı sağlanamamıştır. Başarısızlığın temelinde, Cumhuriyetten önceki dönemlerde başlayıp devam eden yeni lisanslar, Tasfiyeciler ve Fesahatçıların kendi aralarındaki görüş ayrılıkları ve bu yüzden çıkan dil kavgaları yatmaktadır. “*Doğu kökenli kelime ve terimlerin [...] yazımı ve telaffuzu başlı başına bir sorun haline gelmişti.*” (Zülfikar, 2014, s. 28). Bu tartışmalar, dildeki yabancı unsurların tasfiyesi amacıyla ilk değişikliğin yapıldığı 1 Kasım 1928 tarihinde ATATÜRK tarafından yapılan Harf Devrimiyle biraz durulmuştur. Ancak Batı kaynaklı sözcüklerin dilimize girişi yine de tam olarak engellenememiştir. Batı kaynaklı terimlerin hızlı girişi Türkçe karşılık bulma çabalarını zora sokmuştur. Türk Dil Kurumu’nun kurulduğu 1932 yılından itibaren Türkçe köklere Türkçe ekler eklenerek çok sayıda terim üretilmiştir. Ancak burada önemli olanın türetmek değil anlaşılacak olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Türk Dil Kurumu o dönemde ortaöğretim ve yükseköğretimde kullanılacak terimler sözlüğü çıkarmış, ancak ortaöğretim terimlerinde bir ilerleme kaydedilmişse de yükseköğretim terimlerinde birincisi kadar ilerleme sağlanamamıştır. Bu yüzden çeşitli bilim dallarına ait terimleri içeren sözlükler yazarına göre çeşitlilik göstermiş, adlandırmalarda bir birlik sağlanamamıştır. Öğrenciler benzer terimleri farklı kaynaklardan farklı bir adlandırmayla birbirinden farklıymış gibi öğrenmiş ve bu durum kavram kargaşasına neden olmuştur.

Cumhuriyetin kurulmasını izleyen ilk on yılda Türk Dil Kurumu gibi bir kurumun varlığı sayesinde ve Mustafa Kemal Atatürk’ün girişimiyle Türk Dil Kurumunun amacına uygun olarak çok sayıda sözcük ile ilgili çalışmalar yapılmış ancak terim konusu hep ikinci planda kalmıştır. Türk Dil Kurumu gibi büyük görevler üstlenen bir kurumun doğmuş olmasına karşın, hala yazarlar arasında meydana gelen tartışmalar bu dönemde de devam ettiğinden, Uriel Heid’a göre “1932-35 arası “dilsel anarşi” olarak nitelendirilir (Mert, 2015).

“Öğretim üyesi dildeki Doğu veya Batı kökenli yabancı kelimelere uygun Türkçe karşılık bulup kullanmazsa, örnek olarak taşınmaz’ı (gayrimenkul) tercih etmezse dildeki yozlaşmanın, yabancılaşmanın önü nasıl kesilir! 2000’li yılların yükseköğretiminde terimler sorununun çözülmemiş olması, bilim hayatımız bakımından büyük bir ihmâl değil midir?” (Zülfikar, 2014, s. 32).

Dilcilerden Mehmet Kaplan, terimlerin Türkçeleştirilmesi taraftarı olduğunu şöyle anlatmaktadır:

“Yeni kavramlar için yeni kelimeler icadı ile Türkçeye girmiş ve yerleşmiş yabancı kelimeleri tasfiye etmeyi birbirine karıştırmamalıdır. Bugün bizim bilim, teknik, edebiyat, sanat, felsefe sahalarında binlerce kelimeye ihtiyacımız vardır. Bunların Türkçe köklerden türetilmesi elbette iyi olur.” (Akt. Aksoy, 1975, ss. 15-16) der ve şöyle devam eder:

“Bugün batının ilmi eserleriyle beslenen Türk bilginlerinin kitapları, batı dillerinden alınma binlerce kelimeyle doludur. [...] elden geldiğince yeni terimlerin Türkçe köklerden türetilmesini temenni ediyorum[...].” (Akt. Aksoy, 1975, s. 16).

“Uydurma Olan ve Olmayan Yeni Kelimeler Sözlüğü ” nün yazarı Faruk K. Timurtaş da terimler konusunda “[...]Bütün mesele yeni kelimelerin dilimizin bünyesine ve kanunlarına uygun olarak doğru şekilde türetilmesidir” (Akt. Aksoy, 1975, s. 16) ve daha da ileri giderek: “Dilimiz yeni kelime türetilmesine son derece elverişli ve müsaittir” diyerek Kaplan ile aynı görüşü paylaşmıştır. Öz Türkçe karşıtı olan Timurtaş “Dili özleştirmek ve millileştirmek, onu fakirleştirmek, budamak ve ifade olanaklardan yoksun bırakmak değildir.” düşüncesini savunarak dilde sadeleştirme konusunda yapılacakları şöyle sıralar:

1. Bugün sadeleşme gerçekleştiği için, artık dile müdahale etmemek gerekir. Onu kendi tabiileşmesine bırakmalıdır.
2. Ortak konuşma ve yazı dilinin kelimelerini değiştirmeye çalışmak manasızdır. Yapılacak iş, sadece terimleri Türkçeleştirmek ve yenilerine karşılıklar bulmaktır.
3. Dil özleştirmesi Arapça ve Farsça kelimelere düşmanlık şeklinde olmamalıdır. Asıl önlenmesi gereken husus, Batı dillerinden gelen kelimelerin dilimizi istilasıdır.
4. Yeni ortaya sürülen, doğru olup olmadığı bilinmeyen, kabul edilip edilmeyeceği şüpheli olan kelimeleri okullarda, radyolarda ve televizyonlarda kullanmamak gerekir. TRT yıkıcı olmaktan vazgeçmelidir.
5. Dilimizin metinlere dayanması, mukayeseli ve tarihi büyük gramer ve sözlüklerinin yazılması daha fazla geciktirilmemelidir.” (Aksoy,1975,16)

Bir başka yazar ise Ağâh Sırrı Levent’tir. Levent, dilimizdeki yabancı sözcükleri eleştirirken bu sözcüklere Türkçe karşılıklar bulmanın yollarını aramak gerektiği düşüncesindedir. Dilde sadeleşmenin “tabii tekâmül” ile (Mert, 2015) olması gerektiğini seslendirir. Böylece yabancı sözcüklerin Türkçeleştirilmesinden yana olduğunu ifade etmiştir. Levent, sadeleştirme çabalarının sürdüğü bir dönemde, dil üzerinde görüşlerini bildiren üç grup düşünce insanının çalışmalarından da şikâyetçi olduğunu şöyle anlatır: “Tasfiyeciler, bütün yabancı asıllı kelimeleri atmak, “muhafazakârlar” ise hiçbirine dokunmamak düşüncesindedirler. ‘Mutedil’ diyebileceğimiz bu gruptakiler ancak esasta birleşmişler, düşüncelerinin ve isteklerinin sınırını çizmemişlerdir”(Mert,2015) diyerek rahatsızlığını dile getirmiştir. F. K. Timurtaş ve A. Sırrı Levend’e ünlü yazar Peyami Safa’yı da eklemek gerekir. Zıt görüş sergileyen dilci Ömer Asım Aksoy, “Her zaman söylüyoruz ki özleştirme akımı, yüzde yüz arıtma akımı değildir; olamaz da. Yerine tutunan bir Türkçesi geçmedikçe hiç bir yabancı kelime atılamaz.” (Aksoy, 1975, s. 16) demiştir.

Görüldüğü üzere, her dönemde terim konusu bilim insanları için sorunlar oluşturmuş ve dönemin özelliklerine göre, bu konudaki görüşler de bir o kadar farklılaşmıştır. Osmanlı döneminde, Arapça ve Farsça sözcükler olduğu gibi alınmış ve Türkçe gibi kullanılmış ve Türkçeleştirme fikri bazı düşünürlerin uğraş alanı olmuş olsa da kabul görmemiştir. Tanzimat dönemine gelince terimler yine eskisi gibi özgün haliyle alınmış ve Türkçeleştirmeye ihtiyaç duyulmadan kullanılmıştır. Hatta bu sözcük ve terimlerin bu dönemde dilimize girmesi özendirilmiş ve bu hareket halk tarafından entelektüellik göstergesi olarak kabul edilmiştir.

Cumhuriyet dönemine gelince, Türk Dil Kurumu sayesinde bu terimler Türkçeleştirilmeye çalışılmış ve bu konuda çalışmalar artmış, çok terim türetilmiştir. Ancak bu çalışmaların yeterli olduğu söylenemez; çünkü ilk hız yavaş yavaş düşmüştür. Oysa ki dil, tüm

toplumu ilgilendirdiği için ihmal edilemeyecek konuların en başında gelmelidir. Bu konuda Köklügil, önlem alınmadığı takdirde dışarıdan dilimize eklenen yabancı sözcüklerin ardı arkası kesilmeyeceğine işaret ederek şöyle demiştir: “[...]Türkçe yüzyıllarca etkisinde kaldığı Arapça ve Farsçanın etkisinden uzaklaşırken başka bir tehlike ile karşı karşıya gelmiştir bugün[...]Bilinçle üzerine eğilinmediği ve tedbir alınmadığı zaman[...]Arapça ve Farsçanın egemenliği, bu kez başka bir güce bırakacaktır yerini.”(Akt. Aksoy, 1975, s. 17) Fakat, bir dizi ihmallerin sonucunda, Türkçe kullanımını kişiler ideolojilerine malzeme ederek farklı iki kullanım ortaya çıkmasına neden olmuşlardır:

“Dilde sadeleşme tartışmalarının en önemli bölümünü oluşturan kelime boyutundaki tartışmaların daha çok “ideolojik” ve “siyasi” olduğu görülmektedir. Atatürk’ün “Türk milleti, dilini de yabancı dillerin boyunduruğundan kurtarmalıdır.” sözünü, kendi ideolojik tavırlarına kalkan yapan Türk Dili dergisi yazarları ve Kurum, [...] Türk dilinin tabii gelişimine darbe vurmuşlardır” (Balaban, 2015, s. 581).

“[...] Dil Kurumu’nun belirlediği “yarkurul”un Batı dillerinden gelen kelimelere karşılık bulma çabası, gerçekten olumlu bir yaklaşımdır. [...] Her ne sebeple olursa olsun yabancı kelimelerin dilimize girmesi, benimsenecek bir durum değildir” (Balaban, 2015, s. 581).

Türk Dil Kurumu, uzun süre söz konusu ideolojik ve siyasi bakış açılarının adeta seyircisi olmuştur. Bir kesim insan yayınlarında hâlâ Arapça, Farsça ve Osmanlıca sözcüklerin kullanılmasından yana tercih kullanırken, diğer bir kesim ise bu tür sözcüklerin kullanımına karşı çıkmış, yeni karşılıklar bulma çabasına girmiş ve toplumu bu yeni türetilen karşılıkları kullanmaya adeta yayınlarıyla zorlamışlardır. Böylece iki ayrı Türkçe ile yazılmış yazılar üretilmiş, ancak bunlardan faydalanma oranı tartışılır hâle gelmiştir. Bu durum hem çevirmenlere hem de topluma son derece ağır bir dil yükü getirmiştir. Kısacası yabancı sözcüklere Türkçenin yazım kuralları çerçevesinde yeni Türkçe karşılık bulma çabası amacından sapmış, ideolojik bir örtüye bürünmüştür denilebilir. Ayrıca, içerik açısından bakıldığında ise, Prof. Dr. Hamza Zülfikar, piyasada bulunan terim sözlüklerinin yetersiz olduğunu, kazanç amacıyla çıkarıldıklarını, bazı dilbilgisi kurallarına uyulmadan yazıldıklarını söylemesiyle bu gerçekler yetkin ağızdan teyit edilmiş olmaktadır (Zülfikar, 2014, s. 31).

1.2. Günümüzde Terim Çalışmaları:

Bugün, dilimize her alanda Batı kaynaklı yabancı sözcük girmiş ve yerleşmiştir. Bunlar arasında, bazılarını Türkçe bildiklerimiz dahi vardır. En çok Fransızca, ikinci olarak İngilizceden sözcük ve terim girmiştir. Bu sözcüklerin sözlüklerimize girmesinin nedeni, sözcüklerin halk arasında, terimlerin ise bilim adamları ve meslek kuruluşlarınca sık kullanılmasından ve kabul görmesindendir. Zira yukarıda da ifade edildiği gibi, Türkçede üç ayrı terimleşme şeklinin, üç ayrı düşünce türünün bir sonucu olduğunu unutmamak gerekir. Çalışmamız bu noktada mevcut terim kargaşası sorununu dile getirip standardı arama çabasını gütmektedir.

Dış ilişkilerimizde bir taraftan Avrupa Birliği'ne üyelik süreci devam ederken, diğer taraftan dil sorunlarını çözme girişimlerimiz, işimizin ne kadar çok ve önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Avrupa Birliği uyum sürecinin kendi içinde terim birliğini zorunlu kılması, ülkemizdeki terim birliği sorunuyla aynı sayılabilir. Avrupa Birliği uyum sürecini Sığırıcı şöyle tanımlamaktadır: “AB’ye uyum süreci, terimlere karşılık bulmakla başlayıp devam eden bir süreçtir”(Sığırıcı, 2016, s. 116). Avrupa Birliği'nin terimsel açıdan bu örnek

sistemi, çalışmamızın amacını desteklemesi açısından anlamlıdır. Avrupa Birliği, tek tip terim ve terim birliğini savunmaktadır. Bundan dolayı kendi içindeki her ortak terimi 23 ayrı dilde vermektedir. *"Bu terimlere Türkçe karşılıkların oluşturulması, farklı alanlarda terim sözlüklerinin hazırlanması, bu konuda Türk Dil Kurumunun, üniversitelerin ve özel çeviri kuruluşlarının da desteğinin sağlanması, terim birliği ve çeviriler için hayati önem taşımaktadır"* (Sığırcı, 2017, s. 1672).

2-Terimlerin Eğitim-Öğretim Hayatındaki Yeri ve Önemi:

Dilin iletişimsel özelliğinden dolayı, sözcük ve terimlerin oynadığı rol çok önemlidir. Sözcükler, insanlar tarafından genel iletişimlerinde kullanıldıkları gibi, terimler ise meslek gruplarına veya bilim dallarına göre farklılık gösteren, belli bir grup insan arasındaki mesleki açıdan iletişimi sağlamaktadırlar. Bazı meslek gruplarına ait terimler genel tarafından da sık kullanılırlar da, yine de başka bir meslek grubundan olanların bu sözcükleri anlaması güç olabilir.

Ortaokul veya lise düzeyinde yavaş yavaş verilmeye başlanan bilim dallarına ait temel terimler, öğrenci üniversite eğitimine geldiğinde öğrendiği terimlerle başka bir biçimde karşılaştığında kavram kargaşasına düşmektedir. İnceleme konumuz olan her iki örnek terim sözlüğü, Türk Dil Kurumu tarafından basılmış olmasına rağmen, biri terimlerin özgün biçimini, diğeri ise öz Türkçe biçimini kullanmıştır. Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde, terimler konusunda bir dil kurumumuz olduğu halde dil konusunda birlik oluşturmuş olmamak veya bir standardizasyona gidememiş olmamız düşündürücüdür. Sosyal bilimler alanı olan mütercim tercümanlık öğrencileri bu karmaşıklıktan en çok etkilenen kesim olmuştur ve etkilenmeye de devam etmektedir.

2-1. Yükseköğretimde Kullanılan Terimler:

Terimler, bize ortaokul ve lise seviyelerinden başlayıp, yükseköğretimimizle birlikte seviyemize göre öğretilmiş kavramlardır. Bu sistem görülen derslere göre genelden özele doğru yapılmaktadır. Üniversitede, bir bilim dalında öğretim esas olduğundan, öğrenci bu alanla ilgili tüm terimleri öğrenmeye başlar. Bu düzeyde kullanılan terimler, genelde ortaokul yıllarımızdan yükseköğretimimiz bitinceye kadar özgün şekliyle öğrendiğimiz terimlerden oluşmaktadır. Yaptığımız sormacadan (anket) da anlaşılacağı üzere, öz Türkçe terim adlandırmalarının tanınmışlık düzeyi, özgün adlandırmaların tanınmışlık düzeyinden oldukça düşüktür. Üstelik son 15-20 yıla kadar bu sözcük ve terimler özgün halleriyle sözlüklerimize kadar girmiştir. Bazı yazarlar, hem terim hem de sözcük bazında Osmanlıcaya ağırlık vererek terim oluşturmuş, bir başka kesim batı kökenli terimlere Türkçe ekler ekleyerek sözcük ve terimler oluşturmuş, bir başka yazar grubu ise doğu ve batı kökenli yabancı sözcük ve terimleri olduğu gibi kabul etmiş ve eserlerini buna göre yazmıştır. Bu kitaplardan faydalanan öğrenciler kavram kargaşası yaşamış ve günümüzde de yaşamaktadırlar. Son yıllarda özellikle de bilimsel yazılarda artışı görülen öz Türkçe terimlerin, Türk Dil Kurumunca önerilen terim veya sözcüklerden olup olmadıklarının denetlenmesi gerekir.

Türk Dil Kurumunun amacı, Türk dilini sadeleştirmek ve yabancı kelime istilasından kurtarmaktır. Kuruluşundan sonra, Türkçeyi batı kökenli sözcük ve terimlerden arındırıp, yerlerine Türkçenin kurallarına göre yenilerini türetmeye başlamışsa da, genelde bunu başaramamıştır. Zira kurumun kuruluşundan önce yüzyıllardır alınan doğu ve batı kökenli terimleri kaldırıp bunların yerine Türkçe yenilerini yerleştirmek çok

uzun yıllar aldığı gibi kolay da olmamıştır. Bunun örneğini günümüzdeki terim sözlüklerinin çeşitliliğinde ve içeriklerinde görebiliyoruz.

Bu farklılıklar, insanlar arasında siyasete alet edilerek, farklı siyasi görüşlerde insan gruplarını oluşturmuş insanları ayırtmıştır: Emin Özdemir ve Ömer Asım Aksoy öz Türkçeciliğin hararetli savunucularındandır. Türk Dili dergisi öz Türkçe yanlısı yayınlar yaparken, Kubbealtı Akademi Mecmuası öz Türkçe karşıtı bir yayın politikası izler.

“Dergide çıkan yazıların ortak noktası; millî değerlerin korunması yahut kaybedilmemesi hususunda millî varlığın en önemli belirleyicilerinden biri olan dilde, tasfiyeci, aşırı sadeleştirmeci tutumu kültür erozyonu olarak tanımlayıp eleştirmeleridir” (Balaban, 2015, s. 582). Oysa yabancı dillerden gelen sözcük ve terimlere karşılık bulmada izlenecek yolu Özdemir ve Dağdaş’tan aktaran Balaban şu şekilde sıralamıştır:

1. Bu konuda zamanlama çok önemlidir. Karşılıklar, yabancı kelime dilimize girip yerleşmeden bulunmalıdır.
2. Yabancı kökenli kelimelere karşılık bulmak için öncelikle kelime türetme yoluna gidilmelidir. Bunun için de işlek kök ve eklerden yararlanılması ve eklerin doğru kullanılması gerekir. Ayrıca yeni türetilen kelimeler ahenkli; yani kulağa hoş gelen bir müzikaliteye sahip olmalıdır.
3. Bu tedbirlere rağmen yabancı kökenli kelimelere hâlâ bir karşılık bulunamamışsa birleşik kelime yapma yoluna gidilmelidir.
4. Birleşik kelime ile de karşılanamıyorsa, derleme ve tarama sözlüklerinden yeni kelimelere uygun karşılıklar aranmalıdır.
5. Bu yollarla bulunan karşılıklar en sonunda halkın beğenisine sunulmalı ve halkın beğenip kullandığı kelimeler yaşatılmalı, halkın beğenmediği tutmadığı kelimelerde de ısrar edilmemelidir.
6. Derlem ve tarama sözlüklerinden de bu kelimelere uygun bir karşılık bulunamazsa, o kelime alfabemize göre nasıl okunuyorsa o şekilde değiştirilerek alınmalıdır.
7. Bütün bu tedbirler ve imkânlar işe yaramazsa, ancak o zaman yabancı kelime, istemesek de dilimize aynen girmektedir” (Akt. Balaban, 2015, s. 581).

3 -Terim Sözlüklerindeki Sorunlar ve Türk Dil Kurumu:

“Dil, millete kimlik veren ve onu ayakta tutan en temel değerdir” der Fatin Sezgin (Sezgin, 2004,9). Biz de bu temel değerinin ögesi olan Fransızca kimya terimlerinin Türkçe karşılıkları üzerinde duracağız. Burada sözcüğün yazılışı, etimolojisi, kaynağı, anlamı bizi ilgilendirmemektedir; bizi ilgilendiren tarafı, her iki sözlükten seçilen ve Fransızcada kullanılan kimya terimlerinin Türkçeye aktarılan kısmı olacaktır. Yukarıdaki açıklamalarımızdan anlaşılacağı üzere, her milletin yaptığı gibi, bizde de yabancı terimlere, Mustafa Kemal ATATÜRK’ün *“Bir ulusun dili bütün bilim kavramlarını oluşturacak şekilde gelişmemişse o ulusun bilim ve kültür alanında bir varlık göstermesi beklenemez.”* diyerek, Türk Dil Kurumunu kurmasıyla birlikte, Türkçe karşılık bulma çalışmaları bir başlangıç yapıp hız kazanmıştır. Ancak 1936’lı yıllarda ATATÜRK’ün kurmuş olduğu Türk Dil Kurumu’nun yenilikçi, devrimci amaçları ile muhafazakâr denilen yazar kesiminin görüşleri arasında farklılıkların bulunması, o tarihlerde şiddetli tartışmaların çıkmasına neden olmuştur:

“Özleştirmeciler, devrimlerle yenilenen toplumun, dilinin de devrimler zincirinin ayrılmaz bir halkası olduğunu [...] söylerken, muhafazakârlar,

onları solculuk ve Türk milletini sevmemekle itham etmekte; özleştirmeciler ise karşı tarafı Atatürk devrimlerine karşı olmakla hatta Osmanlı'yı yeniden diriltmeye çalışmakla suçlamaktadır (Özdemir ve Dağtaş, 2014, ss. 27-51).

Ancak Atatürk'ün ölümünü izleyen yıllarda Türk Dil Kurumu gibi sağlam temellere oturtulmuş bir kurumda toplumun ileri gelen ve değişik siyasi görüşteki mümtaz kişilerin düşüncelerinin baskısıyla, uzun yıllar boyunca yönetimde fikir dengesi sağlanamamıştır. Bu dönemde, çalışmalar sekteye uğramış, hatta zarar görmüşse de devam etmiştir. Özellikle üniversitelerde görevli bilim insanlarıyla iş birliğine ağırlık verilmiş, çeşitli alanlardan uzmanların yer aldığı çalışma grupları oluşturularak terimlerin Türkçeleştirilerek yayımlanması çalışmalarına katılımın artması sağlanmıştır: “*Türk Dil Kurumu ve Mühendislik Fakülteleri, Mühendislik 2002*), “*Mühendislik Terimleri Bilgi Şöleni*” (Haberler, Haziran: 2002), “*Türkçe Dış Hekimliği Bilgi Şöleni Yapıldı*” (Terzi, 32 (537).

Kurum ATATÜRK'ün vefatından sonraki yıllarda ilk kuruluş amacından uzaklaşmış ve siyasallaşmıştır. Amacından uzaklaşan ve siyasallaşan bir kurumda sorunların çıkması kaçınılmazdır. Bu sorunların bazılarını Balaban şu şekilde aktarmaktadır: “[...] *bu kelimelerin dilin en çok kullanıldığı medyada kullanımı, okul kitaplarında yer alıp almaması, meseleye siyasi ve ideolojik açıdan yaklaşılması*” gibi bazı önemli konular tartışılmıştır” (Balaban, 2015, s. 584).

Mehmet Kahraman, bu görüşü destekler nitelikte şunu söylemiştir: “*Siyasi, sosyal ve toplumsal sebeplerin etkisiyle dönem dönem hızlı terim söz üretilmesi veya dönem dönem yavaş terim söz üretilmesi dikkatlerden kaçmaz*” (Kahraman, 2017, s. 141) .Kurum tarafından basılan kitaplar bu sapmanın bir göstergesidir.

“*Dilin politikalar ve partiler üstü bir sosyal kurum olduğu gerçeği önemsenmediği için;*” (Saritosun, 1994, s. 5) ATATÜRK'ün sağlığında başlattığı anadili bilinci, ölümünden sonraki yıllarda sönmeye başlamış ve 1980'li yıllarda ise ilk çalışmalara ek çalışma neredeyse yapılmamıştır. “2000'li yılların yükseköğretiminde terimler sorununun çözülmemiş olması, bilim hayatımız bakımından büyük bir ihmal değil midir?” (Zülfikar, 2014,32). Günümüzde ise geçmişte yapılan çalışmalar oldukları yerde kaldığından, Batıdan gelen her terim veya sözcük, geldiği şekliyle dilimize yerleşmeye devam etmektedir. Her yazarın siyasi görüşü doğrultusunda terimler kullanması kadar tehlikeli bir yol yoktur. “*Çünkü bilimin etkinliği ulusal değil evrenselidir.*” “[...] *Uygarlık evrensel, kültür ulusaldır; kavramlar evrensel sözcükler ulusaldır*” der Saritosun. (Saritosun,1994,1). Bu nedenle de farklı terim sözlükleri ortaya çıkmıştır. Bu çeşitlilik okuyucuları, araştırmacıları, her kesimden öğrencileri zorlamış ve bu konuda birlik sağlanamadığı için terimlerin Türkçelerinde çok büyük zorluklar yaşanmıştır. Bu konuda Peyami Safa, Türk diline giren her sözcüğün, sözlüklere alınmaması gerektiğini vurgulayarak şöyle demiştir: “*Evvela onun bizimle aynileşmesi, bizim malımız olması gerekir*” (Akt. Mert, 2012, s. 2360) derken öncelikle içinde bulunulan toplumun kabul görmesi gerektiği düşüncesini savunmuştur.

Yine Peyami Safa “[...] *yabancı kelimelerden korkmayalım. Fakat yabancı kelimelere kapılarını ardına kadar açmış tek bir medeni lisan da yoktur. Lisanın kapıları önüne kontrol koyalım*” (Akt. Mert 2012, s. 2360) demiştir. Peyami Safa, bu sözünü söylerken Türk Dil Kurumu gibi bir kurumun varlığına işaret etmiştir. İnsanların kullanımına sunulacak her yabancı terim ya da sözcüğün, mutlaka bu kurumun süzgecinden geçmek zorunda

olduğunun bilincinde olunmasını istemiştir. Türkçe eklerle oluşturulan yeni öz Türkçe sözcük ve terim adları, toplum tarafından bazıları benimsenmiş ise de büyük bir çoğunluğu ilgi görmemiştir.

“Bir kavramı mantık örgüsü içinde hiçbir noktada boşluk duymadan kavrayabilmek, üretkenliği yaratır. Çünkü kullanılan dilin mantığı, kullananın mantığından çok ufak bir noktada bile ayrılrsa, o kavramda, kavram alanında ve onunla ilgili çağrışım alanında boşluk olur; dolayısıyla düşüncede kopukluk yaşanır ya da düşünce hiç oluşmaz” (Saritosun, 1994, s. 3).

Sözcük ve terim sorunu nedeninin, ilgili kurumun yetki boşluğundan kaynaklandığı kanaati ağır basmaktadır. Oysa Atatürk *“Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir”* sözüyle, tercihi halka bırakmak gerektiğine vurgu yaparken, öncelikle sözcük veya terimlerin de bir denetimden geçmesi şartını hatırlar tutarak söylemiştir. Burada *bilgisayar* ve *Televizyon* örnekleri verilebilir. İngilizce *Computer* sözcüğü yerine *“Bilgisayar”* sözcüğü üretilmiş ve toplum kabullenmiştir. *“Televizyon”* sözcüğü Fransızca orijinal bir isimdir. Bu sözcüğün yerine Türkçe olarak *“Uzgör, Uzgörüm, Uzagörüm, Görüt, Uzgöreç”* sözcüklerinden birinin kullanılması önerilmiş, ancak toplum benimsemediğinden sözcüğün özgün biçimi kullanılmaktadır.

Toplumda kullanımı zayıf kalmış denetimden uzak öz Türkçeleştirilmiş yabancı sözcük kullanımları, her kesimden insanın yazılanı veya söyleneni anlamasını zorlaştırmıştır. Bu yüzden de Öz Türkçe kelimelere ilgi azalmıştır. Bu durum aşağıda verilecek çizelgeye de yansımıştır. O halde, hala Türkçede toplumla özdeşleşen *“televizyon”, “radyo”, “rob dö şambr”* gibi binlerce yabancı sözcükler kullanıldığına göre, illa Türkçe karşılık bulalım diye yeni türetilen öz Türkçe sözcük veya terimleri yayınlar yoluyla adeta zorlamayla kullanarak, zihinleri karıştırmanın amacı anlaşılamamıştır. Bunun nedenini elbette geçmişte aramak gerekir; ama geçmişin hatasını da aynı zamanda günümüz gençliği çekmek zorunda kalmıştır. Dil özelliklerimize uygun olarak Öz Türkçe terim ve sözcük kullanımı her Türk vatandaşının ortak isteğidir; ancak denetimsiz, kendini zorlayarak, ısrarla kullanmanın altında başka amaçların olabileceği akla gelmektedir. Ancak bu biçimde hareket edenler arasında, öz Türkçeleştirilmiş sözcüklerin toplum tarafından kabul görüp görmemesi göz ardı edilmektedir. Yapılan çalışmalar ne kadar bilimsel de olsa, olmasa da yine de toplumun tercihinine boyun eğmek zorundadır; zira *“Hâkimiyet Kayıtsız şartsız Milletindir”*. Bu zamana kadar *“televizyon”* sözcüğünün değişmemesi bunun en açık kanıtıdır. Adem Balaban’ın değişik bilim insanları ve dilcilerden aktardıklarına göre, yabancı sözcüklere karşılık bulmada bu gibi bazı sorunlar yaşandığından, türetilen sözcüklerin toplum tarafından kabullenilmesi zorlaşmaktadır. Hatta bazı durumlarda olası bile değildir. Bu sorunlar kısaca şöyle sıralanabilir:

“Zamanlama, Eklerin yersiz kullanılması, işlek olmayan köklerden kelime türetme, anlam bakımından uygunluk, [...]sonra halka arz edilmesi, [...] medyada kullanımı, yazar veya bilim insanlarının tercihi, ders kitaplarında yer alıp almaması, meseleye siyasi ideolojik açıdan yaklaşılması, [...]öğretmen ya da öğretim elemanlarının konuyu önemsememesi, [...]şehir efsanesi ve ön yargı, sanal âlemdeki tartışmalar ve kafa karışıklıkları, Kurumlar arası ağız birliğinin olmaması” (Balaban, 2015, ss. 584-593).

Bu sorunların çözümü için, dilimize giren her yabancı sözcüğe önce Türkçe bir karşılık bularak basın yayın yoluyla toplumun beğenisine sunulmalı, ancak kabul gördükten sonra sözlüklerde yer alması sağlanmalıdır.

Konumuzla ilgili sorunları araştırmak için alana ait bilimsel terimlerin bir arada bulunduğu sözlüklerden kimya alanıyla ilgili iki ayrı yazara ait iki sözlük seçilmiştir. Bunlardan ilki Güler Somer ve Ahmet Yaşar'a ait "*Kimya Terimleri Sözlüğü*", ikincisi ise Oktay Sinanoğlu'na ait olan "*Açıklamalı Fizik Kimya Matematik Ana Terimleri Sözlüğü*" dır. Bu iki sözlüğü seçmemizin nedeni, her ikisinin de Türk Dil Kurumu tarafından 2007 ve 2009 yıllarında 2 yıllık çok kısa bir arayla basılmaları ve buna rağmen farklı terim kullanmalarındandır: Sinanoğlu sözlüğünde öz Türkçe terimler kullanmış, Somer ve Yaşar ise terimlerin uzun süreden beri alışlagelmiş özgün adlarını kullanmıştır.

Aşağıdaki Çizelge'ye her iki yazarın sözlüklerinde yer alan Fransızca kaynaklı kimya terimleri alınmıştır. Çizelgeye bakıldığında, Somer ve Yaşar'ın kullandıkları terim dilinin hemen fark edilmesidir. Somer, terimin daha çok özgün halini tercih ederken, Türkçeleştirme taraftarı olan Sinanoğlu Türkçe kök ve eklerle sözcük veya terime yeni Türkçe bir ad vermeye çalışmıştır. Ancak yaptığımız anketlerde Sinanoğlu'nun verdiği Türkçe karşılıkların büyük bir bölümünü ne üniversitelerin kimya bölümü 4. sınıf öğrencilerinin, ne yüksek lisans öğrencilerinin, ne de hocalarının kullanmadıkları görülmüştür. Ancak anketler, kimya alanıyla ilgili insanların Somer ve Yaşar'ın kullandıkları karşılıkların hepsini bildiklerini ortaya koymaktadır. Bu durumda özgün adları kullanmada bir sıkıntının çıkmaması normaldir. Dilde önemli olan karşılıklı olarak anlaşılabilirlik. Anlaşılmayan bir dille hiçbir başarıya imza atılamaz.

Her ülke, yabancı terimlere kendi dilinde bir karşılık verecek olduğunda dünya ile uyum açısından uluslararasılık ortadan kalkacaktır. Yeni verilen karşılıklar kendi ülkesinde birliğin oluşması açısından önemlidir. Zira "*terimler, bilim dallarının ortak kodlarıdır*" (Kahraman, 2017, 139). Her ülke araştırmacılarının uluslararası bilimsel araştırmalara katkıda bulunabilmesi için alanlara göre ortak bir terim birliği kurması gerekir. Terim birliği, geçmişten ders alarak ve bu işi en güzel şekilde yapan ülkeleri örnek alarak dünya ile uyum sağlamak açısından yürütülmesi gereken en önemli işlerimizden biridir; bu da atılacak adımların başarı oranını artıracaktır.

Yabancı terimlerin anlamlarını bilmek için Türkçeye dönüştürülmesinde bir sakınca görülmemektedir. Günümüzün bilimsel ortak dili neredeyse İngilizce olmuştur. Fen bilimlerinde formüller hâlâ Fransızca terimlerin baş harfleriyle oluşturulmakta ve kullanılmaktadır. Örneğin hız için V = vitesse, yükseklik için H = Hauteur, zaman için (M) = Moment, mesafe için D = Distance, ölçü birimlerini ifade etmek için M =Mètre, santimetre için (Cm) = Centimètre, milimetre için (mm) = Millimètre olarak gösterilmektedir. Bu formüllerdeki harf simgeleri yıllardan beri değişmemiştir. O halde ya toptan her şey değişmeli, ya da alışlagelmiş değişdirmemek gereklidir. Zaten bilim insanlarının ortak buluşma noktası da bu yöndedir. Böylelikle hem ulusçuluk hem de uluslararasılık amacının her ikisi de sağlanmış olmaktadır. Bilim insanlarının uluslararası ortak bilimsel alan çalışmaları işte bu sayede gerçekleşmektedir.

Alan terimlerinin Türkçe karşılıklarını Türkçe baş harfleriyle formüle etseydik, dünya ile bütünleşmeyi kesinlikle kuramazdık; çünkü terimler bilim dallarının ortak kodlarıdır (Kahraman, 2017, s. 139). Oysaki Somer ve Yaşar'ın kullandıkları karşılıklar ile yapılan çalışmalarda hiçbir sorun yaşanmamaktadır. Türkçeleştirmenin bir başka nedeni,

yabancı sözcüğün ve dolayısıyla konunun daha iyi anlaşılması içindir. Ancak öz Türkçeleştirilim derken Atatürk'ün koyduğu kurallar dışına çıkıp bilinmedik kök ve eklerle, çeviri yöntemiyle oluşturulan garip isimli terimler ortaya çıkacaktır.

Somer ve Yaşar'ın Kimya Terimleri sözlüğünden alınan terimler ile Sinanoğlu'nun Kimya terimleri sözlüğünden alınan Fransızca kökenli terimlerin listesi Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi ve Hatay Gazi Mustafa Kemal üniversitelerinin Kimya Bölümlerinin 4.sınıf ve yüksek lisans öğrencilerine verilmiş, bildikleri, duydukları, kullandıkları kimya terimini işaretlemeleri istenmiştir.

Çizelge1. “Ortak Fransızca kimya terimleri listesi ve Türkçe anlamlandırmalar”

TERİMLER	Kimya Terimleri Sözlüğü (G.Somer ve A.Yaşar)	Fizik Kimya Matematik Ana Terimleri sözlüğü (O.Sinanoğlu)
A		
Absorban	Soğurucu	Soğurgan
Absorbsiyon/Absorpsiyon	Soğurma	Soğurma
Adsorpsiyon	Tutunma	Yüzerme
Aktivite	Aktiflik	Etkinlik
Amalgam	Amalgam/Cıvalı alaşım	Cıvalı alaşım
Analiz	Analiz	Çözümleme
Anion	Anyon	Eksin
Anod	Anot	Artıuç
Asimetrik	-	Bakışsımsız
Asit	Asit/ Ekşi	Eksit
Atom	Atom	Öğecik
B		
Biyokimya	Biyokimya	Dirilkimya
Biopolimer	Biyopolimer	Dirilçoğuz
D		
Deterjan	Deterjan	Arıtıcı
Difraksion	Kırınım	Kırınım
Difüzyon	Difüzyon	Yayınım
Dilüe	Seyreltik	Seyreltik
Dipol	Dipol	Çiftucay
Dispersion	Dispersiyon	Serpinme, Serpinti
Disosiasion	Ayrışma	Ayrışma
Disolüsyon	Çözünme	Çözünme
Distila	Damıtma ürünü	-
Distilasyon	Damıtma	Damıtma
Duble	Duplet	Çiftli
E		
Eşantion	Numune	Örnek
Eşel	Derece	Ölçek, Ölçekleme
Efüzyon	Yayınım	Sızınım

Elastik	Elastik		Esnek	
Elektroşimi	Elektrokimya		kıvılkimya	
Elektrod	Elektrot		Kıvıluç	
Elektrolit	Elektrolit		Kıvıksesilgen	
Elekton	Elekton		Eksicik	
Elektrostatik	Elektrostatik		Kıvıldinimbilim	
Element	Element		Öge	
Empirik	-		Deneyimsel	
Enerji	Enerji		Erke	
Enerji termik	Isı enerjisi		Isıl erke	
Entalpi	Entalpi		Yığa	
Entropi	Entropi		Dağı	
Enzim	Enzim		Özgen	
Eta	Hâl		Durum	
G				
Grafik	Grafik		Çizit	
H				
Hâl	Hâl		Durum	
Heterojen	-		Çoktürel	
Hibridasion	Melezleşme		Katışıklama	
Hidroliz	Hidroliz		Suylakesim	
Homojen	Homojen		Tektürel	
İ				
İmprenyasyon/ İmprégnation	Emprenyeleme		Emdirme	
İndikatör	İndikatör		Göstergeç	
İnhibitör	İnhibitör		Engelleyici	
İntansite	Şiddet		Yeğlilik, Yeğlik	
İnversion	Çevrilme		Evrilme	
İyon	İyon		Yükün	
İyonik	-		Yükünsel	
İzomer	İzomer		Eşiz	
İzotop	İzotop		Yerdeş	
J				
Jakoben	Jakoben		-	
Jargon	Jargon		-	
Jasmin/Jasmin	Jasmin		-	
Jet	Jet,Cet		-	
Jul /Joule	Joule		-	
K				
Katalitik reaksiyon	Katalitik		Tezgenli tepkime	
Katalizör	Katalizör		Tezgen	
Katot* (Katod)	Katot		Eksiuç	

Katyon	Katyon		Artın	
Kohezyon	Kohezyon		İçyapışkanlık	
Kompleks	Kompleks		Karmaşık	
Konfigürasyon	Konfigürasyon		Konbiçim	
Konsantrasyon	Derişim		Derişiklik	
Kromatografi	Kromatografi		Renkseme	
L				
Limit	Limit		Erey	
Lokalizasyon	-		Yerseme	
M				
Madde	Madde		Özde	
Manyetik	Manyetik		Mıknatıssal	
Manyetik rezonans	Manyetik rezonans		Mıknatıssal yankılaşım	
Manyetizm	Manyetizma		Mıknatıslık	
Makromolekül	Makromolekül		İriözdecik	
Mas	Kütle		Kütle	
Model	Model		Taslam	
Molekül	Molekül		Özdecik	
Moderatör	Yavaşlatıcı		İlmlayıcı	
Mol	Mol		Özdem	
Molalite	Molalite		Özdemsellik	
Molarite	Molarite		Özdemlilik	
Moment	Moment		Kolcuk	
Moment magnetik	Manyetik moment		Mıknatıs kolcuğu	
Monomer	Monomer		Tekiz	
Monomoleküler	Tek molekül		Teközdeciksel	
Muvman	Hareket		Devinim	
N				
Nötür	Nötür*		İlin	
Nükleon	Nükleon(Çekirdek parçacığı)		Çekincik	
O				
Ozmoz	Ozmoz		Geçişmez	
P				
Plastik	Plastik		Yoğruk	
Polimer	Polimer		Çoğuz	
Pozitron	Pozitron		Artıcık	
Protein	Protein		Önbesi	
Proton	Proton		Önelcik	
R				
Radyoaktif	Radyoaktif		İşinetkin	

Reaktör	Reaktör		Tepkir	
Redoks	Redoks		Yükseltgenme İndirgenme	
Rezonans	Rezonans		Yankılaşım	
S				
Santrifüjleme	Santrifüjleme		Özekkaçlama	
Sembol	Sembol-Simge		Simge	
Sentez	Sentez		Bireşim	
Simetri	Simetri		Bakışım	
Spektroskop	Spektroskop		İzgeölçer	
Süblimasyon	Süblimleşme		Ağınma	
Süspansiyon	Süspansiyon		Asıltı	
T				
Termokimya	Termokimya		Isılkimya	
U				
Ultraviyole	Ultraviyole		Morötesi	
Ü				
Üstmerkezkaç	-		Üstözekkaç	
V				
Vakum	Vakum		Boşay	
Y				
Fuel oil			Yağyakıt	

Üniversitelerde Kimya terimleri konusunda yapılan anket:

Yukarıdaki Çizelge1, tarafımızdan anket olarak 2019 yılında Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi'nde 33 öğrenciye ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi kimya bölümü son sınıf ve Yüksek lisans öğrencilerinden 17 öğrencinin bilgisine sunulmuştur.

Çizelge 2. “Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Kimya Bölümü öğrencilerine verilen Çizelge1 den elde edilen veriler” (+)=Bilinen terim sayısı, (-)=Bilinmeyen terim sayısı

H.M.K.Üniv. Öğrenci sayısı	G.Somer – A.Yaşar			O.Sinanoğlu		
	Öğr.say.	+	-	Öğr.say.	+	-
TOPLAM:33	6	57	0	2	10	46
	3	56	1	1	13	43
	6	55	2	3	4	52
	6	54	3	1	16	40
	4	53	4	1	18	38
	2	52	5	2	14	42

	3	51	6	5	9	47
	1	50	7	1	19	37
	1	49	8	2	11	45
	1	44	13	4	15	41
				4	7	49
				1	0	56
				1	42	14
				2	6	50
				2	8	48
				1	14	42

Çizelge 3. “Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Kimya Bölümü öğrencilerine verilen Çizelge1 den elde edilen veriler” (+)=Bilinen terim sayısı, (-)=Bilinmeyen terim sayısı

KSÜ. Öğrenci sayısı	G.Somer – A.Yaşar			O.Sinanoğlu		
	Öğr.say.	+	-	Öğr.say.	+	-
TOPLAM:17	10	55	2	3	4	52
	2	49	8	1	0	56
	3	54	4	2	3	53
	1	56	1	4	2	54
	1	52	5	1	10	46
				2		

Her iki üniversiteden öğrenci sayıları birleştirildiğinde, toplamda 50 öğrenciye anket yapılmıştır. Anketin ayrıntılı sonucu yukarıdaki gibidir. G. Somer ve A. Yaşar'ın sözlüğünden 57, O. Sinanoğlu'nun sözlüğünden 56 terim üzerinden hesaplama yapılmıştır. (+) işareti öğrenciler tarafından "Bilinen terimleri, (-) işareti ise "Bilinmeyen terimleri göstermektedir. Bu verilerin toplu halde ve daha anlaşılır bir biçimde olması için aşağıdaki grafikler çizilmiştir:

Grafik 1. “Kimya Bölümü öğrencileri tarafından Çizelge1’de verilen G.Somer ve A.Yaşar’a ait Türkçede kullanılan kimya terim karşılıklarının bilinme düzeyi”

Grafik 2. “Kimya Bölümü öğrencileri tarafından Çizelge1’de verilen O.Sinanoğlu’nun öz Türkçe olarak sunduğu terim karşılıklarının bilinme düzeyi”

Kimya Terimlerinin Anlamsal İncelenmesi:

Oktay Sinanoğlu'nun öz Türkçe olarak vermiş olduğu kimya terimlerinin Tuncer Gülensoy'un Etimolojik sözlüğünden etimolojilerine bakıldığında şu sonuç çıkmıştır: Bu terimlerin hepsinin kökünün Türkçe olduğu ve Sinanoğlu'nun Türkçenin kurallarına göre sözcük ürettiği görülmüştür. Ayrıca, listemizde bulunan her öz Türkçe kimya terimi, anlam bakımından bir kimya öğretim üyesinin incelemesi sonucu, anlamların terimlerle birebir örtüştüğünü, herhangi bir anlam kayması, anlam yanlışlığının bulunmadığı anlaşılmıştır. Tüm bu incelemelerimiz sonucunda, her iki terim sözlüğündeki terimlerin yazılışlarındaki biçimsel farklılık dışında anlamsal bir farklılığın olmadığını, Sinanoğlu'nun kimya terimlerinin yazılışlarını Atatürk'ün amaçları doğrultusunda yazdığını, uydurma sözcük türetmediğini, öz Türkçe olarak karşılık bulduğu tüm terimlerin yine Türkçe köklerle ve Türkçenin kurallarıyla türettiği saptanmıştır.

G. Somer ve A. Yaşar'ın sözlüğündeki terimlerin ise Türkçeye ilk girdikleri şekliyle ve yıllardır tekrarlanarak alışlagelmiş halleriyle yazılmış oldukları gözlemlenmiştir. G. Somer ve A. Yaşar'ın terimlerinin Sinanoğlu'nun terimlerinden daha çok tanındığı da saptanmıştır. Bu sonuçlar, öz Türkçeye genel olarak uydurma diyenlerin yanlışlıklarına karşı açık bir kanıt oluşturmaktadır. Yine Türk Dil Kurumu açısından bakıldığında ise, her iki sözlüğün de bu kurumun amaçları doğrultusunda yayınlandığıdır. Sinanoğlu'nun yarım asırdan fazladır öze dönmenin yollarında tükettiği emeklerin bir sonucu olan öz Türkçe terimleri, yüzyıllardır Arapça ve Farsçanın egemenliği altında olan Türkçenin bu baskılardan kurtuluşunu sağlamıştır. Yaptığımız anketten aldığımız sözlü dönütlerden, söz konusu öz Türkçe kimya terimlerinin lise seviyesinde bile bilinmediğini ortaya koymaktadır. Buradan, dilimizdeki terimlerin üniversite düzeyinde değil, daha alt düzeylerden itibaren öğretilmesi ve alıştırılması gerektiği düşüncesi çıkmaktadır.

Çeviri açısından bakıldığında, çevirinin yapılabilmesinin ön şartı cümleleri oluşturan sözcük veya terimlerin anlaşılmasıdır; aksi takdirde çeviri yapılamaz. Çeviri yapılamadığında ise dil açısından çevirmen, çevirisi yapılacak evrak sahibi açısından birçok sorun ortaya çıkacaktır. Bu yüzden sözcük standardizasyonu mutlaka

yapılmalıdır. Bu sorun Türk Dil Kurumu ile Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversiteler ve çeviri derneklerinin katkı ve işbirliği ile çözümlenmelidir. Aksi takdirde kavram kargaşası kaçınılmaz olacak, kuşaklar arası iletişimde sorunlar yaşanacaktır. Çevirmenin belleğinde genel olarak okullarda öğrendiği sürekli tekrarlanan sözcükler ve terimler vardır. Halk arasında sözcük veya bilim insanları arasında terim olarak öz Türkçe metin ya da konuşmaların sayısı sınırlı olduğundan, çevirmen bu gibi belgeleri veya terimleri anlamakta zorlanıyorsa, çeviri yapamayacak ve süreç sekteye uğrayacaktır. Bu da sözlü çeviride hem çevirmen açısından hem de muhatabı olan kişiler açısından son derece olumsuz bir durumdur. Bu yüzden çevirmen öz Türkçe sözcük ve terimleri de bilmek zorundadır kalmaktadır. Çeviride zaman çok önemlidir. Zaman kaybı çevirmenin aleyhinedir. Hem sözcük hem de terim açısından standardizasyonun önemi toplumun her kesimi için önemlidir. Günümüzde Standardizasyon için Türk dili bilim insanlarının tarafsız bir biçimde Türk Dil Kurumu çatısı altında çalışmaları gerekir. Fransa dil konusunu sıkı tuttuğundan, bu işi akademi üyelerine bırakmıştır ve bugün 1800'lü yıllarda Fransızca yazılmış bir yazıyı hem kendi ülke vatandaşları hem de bu dili bilenler rahatlıkla okuyup anlayabilmekte ve üzerinde çeviri işlemini rahatlıkla yapabilmekteler.

4. SONUÇ

Yabancı sözcük ve terimlerin bir dilden bir başka dile geçmesi, iki ülkeyle olan sıkı ilişkilerin bir sonucudur. Bu durum her ülke için geçerlidir ve ülkeler arası otomatik olarak gerçekleşmekle birlikte kaçınılmazdır. Türkçenin Batı dilleri arasında en çok etkilendiği dil Fransızcadır. Aldığımız her yabancı kaynaklı sözcük ve terimleri daha kolay anlaşılması ve kendimize ait olması amacıyla, kendi dil kurallarımıza göre yeniden adlandırma gereksinimi duyulmuştur. Atatürk'ün kurmuş olduğu Türk Dil Kurumu, kendisinin vefatından sonra, bağımsızlığından sıyrılıp hükümetlerin yönetimine girdiğinden, kurum siyasallaşmıştır. Siyasallaşmayla kurumda, geçmişte olduğu gibi yine farklı görüş ayrılıkları oluşmaya başlamıştır. Yönetime atanan kişiler, kendi dünya görüşleri doğrultusunda kurumu yönetmişlerdir. Bütün bunların sonunda yenilikçi, devrimci yazarların görüşleri doğrultusunda yazılan öz Türkçe kitaplar, sözlükler, kurum dergisinde yazılan makaleler, günümüze kadar muhafaza edilmiş terim ya da sözcükleri kullanma tarafı muhafazakâr yazarlar tarafından yazılan kitaplar, sözlükler ve makaleler ortaya çıkmıştır. Bunların kitaplarda, makalelerde kullandıkları sözcükler veya yazdıkları terim sözlüklerinin adlandırmaları birbirinden farklı olduğundan, sözcük ve terim kargaşası yaşanmıştır. Bu olumsuz durum günümüzde de devam ettiğinden, hem yeni yetişen tercümanlar için, hem toplumumuzda dil birliğinin sağlanması açısından önemli bir nokta ortaya konulmuş ve bunlara çözüm önerileri sunulmuştur.

Buradan hareketle incelemiş olduğumuz iki ayrı kimya terimleri sözlüğünden, Sinanoğlu'nun, milli duygularla hareket ederek, yabancı terimleri yine Türkçenin kök ve ekleriyle yeniden bir terim üreterek dilimizin zenginleşmesine katkıda bulunduğu görülmüştür. Yıllar öncesinden Sinanoğlu'nun Türk Dil Kurumu'nun amaçları doğrultusunda hazırlanmış olduğu Türkçeleştirilmiş kimya terimlerinin bu çalışmamızla hem ilgili alandaki üniversite öğrencileri, hem de öğretim üyeleri tarafından da bilinmediği ortaya çıkmıştır. Bilinmemesi nedeni ise, Türk Dil Kurumu'nun hâlâ dilde standardizasyonu sağlayamamasındandır. Sinanoğlu'nun amacı doğrudur. Bu çalışma sonunda, Öğrencilere zamanında öz Türkçe sözcükler öğretilmediğinden ve yıllar boyu böyle bir eğitim süreci devam ettiğinden dolayı, günümüzde öz Türkçe terimlerin kavram kargaşasına neden olduğu saptanmıştır.

Somer ve Yaşar'ın kullandıkları terimlere gelince, bu terimler ilk defa dilimize girdikleri şekliyle okullarda öğretilen, Türkçeleştirilmemiş terimlerdir. Bu terimlerin hem lise ve

hem de üniversite öğretim üyelerince çok uzun zamandır, yaklaşık 60 yıldır, özgün şekliyle kullanılmasından dolayı etkin kalmıştır. Eğer Türk Dil Kurumu, kurulma aşamasında belirlenen amaçlar doğrultusunda çalışmalarını gittikçe yoğunlaştırarak bağımsız bir biçimde devam ettirmiş olsaydı, günümüzdeki kavram kargaşası yaşanmaz ve meydana gelebilecek hataların büyük bir bölümü düzeltilmiş olurdu. Sonuç olarak, dilimiz şu anki durumundan daha ulusal ve çok daha özleşmiş ve zenginleşmiş olurdu. Yukarıda belirtilen sebeplere dayanarak aşağıdaki çözüm yolları önerilmiştir:

- Türk Dil Kurumu hem ulusal hem de önemli bir devlet kuruluşu olduğundan, kurum tarafından dilimizin gelişmesiyle ilgili alınacak her türlü kararlara hükümetlerin siyasal görüşleri katılmadan ve nesnellikten ayrılmadan ulusal çıkarlar doğrultusunda hareket edilecektir;

-Türk dili, Türk halkının dilidir, kültürüdür;
-Anadil bilinci ilkokuldan başlayarak oluşturulmalıdır;

-Türk Dil Kurumu bünyesinde bulunan Terim Komisyonunun görev alanı genişletilerek terim birliği, terim çevirisi ve denetimi, terim anketi yapacak birimler kurulmalı ve her alana üniversitelerden daimi üyeler sayılabilecek öğretim üyeleri görevlendirilerek kısa sürede amaca ulaşılması sağlanmalıdır;

- Türk Dil Kurumu ulusal ve yansız bir kurumdur, bu kurum tarafından basılacak okul malzemesi veya araştırma aracı olabilecek her türlü kitap, sözlük, dergi vs. Türkçenin kurallarına göre yazılacaktır;

-Dilimize yeni giren yabancı sözcük ve terimlere Türk Dil Kurumu, Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilgili birimi, Üniversitelerin ilgili bölümlerindeki öğretim üyeleri Türkçenin dil ve sesletim yapısına uygun olarak Türkçe köklerle yeni ve tek tip adlandırma yapmalıdırlar; bu adlandırmalar, ortak ve doğru düşünce süzgecinden geçirildikten sonra çeşitli yollarla bilim topluluklarının kabulüne sunulmalıdır

-Bilim dili evrensel olduğundan, terimlerin Türkçeleri yanında özgün biçimleri de öğretilmelidir;

-Günümüzde farklı dünya görüşlerine göre basılmış tüm eserlerin yeni basımları yapılmamalı, yeni baskılar Türkçenin kurallarına göre yapılmalıdır;

-Yeni yazım yardımcısı baskısı sadece tek elden çıkarak basılmalı; özel baskılar özgün biçiminin tıpkıbasımı olmalıdır; Çünkü "Yazım kılavuzu, bir dilin anayasası demektir." (Saritosun, 1994, s. 7).

Türkçedeki yabancı terimlerin Türkçeleştirilmesi konusu çok uzun yıllardan beri bir dil sorunu olarak devam etmiş, bu konuda çok yazılar yazılmış ve günümüzde de aynı sorunlar hâlâ devam etmektedir. Bu zamana kadar tüm yazılıp çizilenler hep dilin gelişmesi, özümme dönmemizi gerektiren olumlu düşünceleri yansıtmış ancak düşünce çeşitliliği sonuca ulaşmayı geciktirmiştir. Son olarak önerilen çözüm yollarının bu amaca katkıda bulunabileceğini umuyoruz. Dilimizin zenginliği bizleri yüceltir.

KAYNAKÇA

- Aksoy Ö.A. (1975). *Gelişen ve özleşen dilimiz*. Ankara: TDK Yayınları.
- Balaban A. (2015). Yabancı kelimelere karşılık bulmada karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri, *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic*, 10 (8), 573-596.
- Bertrand G. (2009). 1280/2009 Turquie, France: Le voyage des mots 313 10.12.2019. URL :<http://journals.openedition.org/hommesmigrations/313>;
- Boz E. (2018). Türk dil bilgisi terminolojisinde çok terimlilik sorunu. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür, Eğitim Dergisi*. 7/3, 1592-1603.
- Gülensoy T. (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Gülsevin G. (2011). *Türkçede Batı kökenli kelimeler sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Kahraman M. (2017). Türk dilinin terimsel gelişim sürecine tarihi bakış. *Medeniyet ve Toplum*. 1 (1), 137-160.
- Korkmaz Z. (1995). *Türk dili üzerine araştırmalar II. Cilt*. Ankara: TDK Yayınları, 629.
- Köklügiller A. (1970). Batıdan gelen sözcükler. *Türk Dili Aylık Dil ve Edebiyat Dergisi*, 228, 466-467.
- Magrelo İ. (2011). Türkçede Batı kökenli yabancı sözcükler. *IJSES International Journal of Social and Economic Sciences*, (1)7.
- Mert E.L. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının yabancı kökenli sözcük kullanımına ilişkin bir inceleme. Ankara: *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7/4, 2357-2369
- Mihçioğlu C.; Tezcan S.; Saraç T. ve Dilaçar A. (1977). Batı kaynaklı sözcüklere karşılıklar. *Türk Dili Aylık Dil ve Yazın Dergisi*, 313, 348-349
- Özdemir M. ve Dağtaş A. (2014). Dilde sadeleşme tartışmaları: 1970 Yılı "Türk Dili" dergisinde Arapça, Farsça ve Batı dillerinden gelen kelimelere karşı takınılan tavır. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(26), 27-51.
- Salim M. (2019). XV. yy ait iki eserde geçen Balkan ve Batı kökenli sözcükler. *Balkanistik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 1 (2), 1-16.
- Sarı M. (2008). *Türkçenin Batı dilleriyle ilişkisi*. Ankara: TDK Yayınları.
- Sarıtosun N. (1994). Türkiye Türkçesinde bilim dili ve terim sorunu. *İÜ İletişim Fakültesi tarafından düzenlenen VIII. Dilbilim Kurultayı'nda sunulan bildiri, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi*. <http://www.avnioztopcu.com/dersbelgeligi/dil/bilim.htm>
- Semericioğlu U. (1979). *Les mots turcs dans le vocabulaire Français*. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Sezgin F. (2004). *Türkçede Batı kaynaklı kelimelerin yoğunluğu*. Ankara: TDK Yayınları.
- Sığırcı İ. (2016). Avrupa Birliği'ne Üyelik Sürecinde Türkçenin Terim Sözlükleri. *International Journal of Language Academy*, , 4 (1), 115-123.
- Sığırcı İ. (2017). Avrupa Birliği sürecinde Türkiye'nin çeviri ve terim sorunları. *Social Sciences Studies Journal*, 3, 1668-1674.
- Sinanoğlu O.(2007). *Açıklamalı fizik, kimya, matematik ana terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Somer G., Yaşar, A. (2009). *Kimya terimleri sözlüğü*. İstanbul: TDK Yayınları.
- Terzi A. (2010). Türk dili ve yabancı sözlere karşılıklar, *Türk Dili*, 700, 507-542,
- Zülfikar H. (2014). Yükseköğretimde karşılaşılan terim sorunları, *Türk Dili*, 28-32. <https://www.tdk.gov.tr/wp-content/uploads/2014/07/20140710.pdf>

İnternet Kaynakçası

- Sankur,B. (25 Haziran 2019). Terimler, terimler, terimler.
Erişim tarihi: 15.07.2020, <https://sarkac.org/2019/06/terimler/>,
Mert, N. (Mart-Nisan 2015), Sade Türkçe karşısında öz Türkçeciler. Erişim tarihi:
23.08.2020 <https://necatimert.com.tr/d/1555/sade-turkce-karsisinda-oz-turkceciler-karabatak-sayi-19-mart-nisan-2015>.